СКАРБНИЦЯ №1

ДОБРОЧИННИЙ ДОДАТОК ДО «ПОСТУПУ»

УКРАЇНСЬКИЙ ГЕРБ

«ПОСТУП» - 8 СТОРІНОК

У 1911-17рр. на сторінках укр.газет та журналів дискутувалось питання національної символіки. Якщо синьо-жовті барви у прапорі сумнівів не викликали, то щодо герба погляди дослідників розійшлися. Одні /переважно - галичани/ обстоювали "Золотого Руського лева", інші - архангела Михаїла, ще інші - козака з мушкетом.

Золотий лев у синьому полі - герб Галицько-Волинського князівства /появився у кін.13ст./. Перше відоме зображення лева зустрічається на печатці з грамоти князів Андрія і Лева П з 1316 р., однак вважається, що печатка належала Леву Даниловичу. Лев як герб Русі виступає у 14ст. й на інших княжих печатках, а після розпаду князівства - на печатках польських королів та литовських князів /які захопили укр.землі/, на монетах, карбованих у Львові з написом "Монета Русі" на архітектурних деталях та ін. У 15-18ст. коронований золотий лев, що спинається на скелю, вживався як герб Руського воєводства. Відроджений у Галичині під час революційних подій 1848р.

Архангел Михаїл - зустрічається на печатці Мстислава Мономаха /12ст./, потім - на печатках його нащадків. У кінці 16ст. виступає як герб Київської землі - у червоному полі з опущеним донизу мечем /через це гербу приписували пізніше "польське походження", хоча культ Михаїла був дуже поширений на Україні - про це свідчить й часте вживання зображення архангела у гербах укр. міст. Після переходу Наддніпрянщини до Росії арх. Михаїл подається у блакитному полі й з піднятим догори мечем; стає гербом Києва та Київської губ. На початку 20ст. поєднання двох гербів,- Золотого лева та арх.Михаїла,- вживалось як символ ідеї об'єднання Галичини та Сх.України.

Козак з самопалом - вперше постать козака/без мушкета, з самою тільки шаблею/ зустрічається на печатці гетьмана Гната Василевича /1596р./.У 1622р. у "Віршах на жалосний погреб зацного рицаря Петра Конашевича-Сагайдачного" надруковано козака з самопалом як Герб Війська Запорізького. Пізніше фігурує на всіх гетьманських печатках, а з сер. 17ст. вважається держ.знаком Гетьманщини. У 18ст. трактується як "національний герб".

Основною вадою цих гербів було те, що вони вживались тільки для окремих територій України.

Особливо гостро питання про герб повстало в кінці 1917р. В листопаді 1917р. за ініціативою Генерального Секретаріату Народної Освіти у Києві відбулась нарада у справі герба, яка, крім згаданих вище знаків /за винятком Золотого лева, оскільки Галичина залишалась ще у складі Австро-Угорщини/, розглянула й проекти нових гербів для України:

- золоті зорі на синьому тлі /за кількістю земель України/;
- золота літера "У"/Україна/ або "УНР"/Українська Народна Республіка/ на синьому тлі;
- золотий плуг на синьому тлі як символ "творчої мирної праці в новій Україні", з тим, щоб цей знак зайняв основне місце на щиті, складеному з історичних укр.гербів. Як щитоносці пропонувались "символи трудящого народу - жінка з серпом по одній стороні й робітник з молотом по другій"/на цей проект слід звернути увагу, оскільки радянський символ - серп і молот,- був затверджений в Росії тільки у 1918р./.

Але 12 лютого на засіданні Малої Ради в Коростені був прийнятий Закон про держ.герб України "Гербом УНР приймається знак Київської Держави часів Володимира Святого"/званий інакше тризубом; цей закон затвердила Центральна Рада 22березня у Києві/.

Тризуб - перші відомі зображення відносяться до кін.10ст. Це не був герб /на той час таке поняття не існувало/, а княжий знак, який зображався на печатках, монетах, предметах, що були княжою власністю. У різних князів цей знак зустрічається у різному графічному виконанні. Первісне значення тризуба невідоме, хоча існує понад 40 різних версій. Його розшифровують і як княжу монограму; і як цілі слова чи речення, розкладаючи на окремі літери /при хорошій фантазії тризуб можна розкласти на цілу кириличну чи укр абетку/; і як зображення церковного свічника; як верхню частину скіпетра; як зображення сокола, що кидається вниз на здобич /цієї версії притримувався автор ескізу затвердженого герба-відомий укр.художник і архітектор В.Кричевський та ін. Зрештою, початкова символіка як і походження тризуба не мали великого значення, оскільки тепер цей знак набув нового змісту. Розроблений на основі знака Володимира Великого /за князіння якого К.Русь досягла найбільшої могутності, в її склад входили всі пізніші укр.землі/, герб України символізував ідею об'єднання всіх етнічних укр.територій в одну державу.

У листопаді 1918р. Національна Рада у Львові ухвалила прийняти державним гербом ЗУНР "Золотого Лева на синім полі, оберненого у свою праву сторону". Але після акту злуки з УНР 22 січня 1919р. тризуб прийнято за держ.герб і на західних землях. Золотий тризуб на синьому тлі подавався як держ.герб і в проекті Конституції УНР 1920р.

Слід зазначити, що на перших укр.кредитових білетах у 100 карбованців /вийшли у січні 1918р./ був зображений тризуб з хрестом на середньому зубі /через невірне сприйняття знаку на монеті Володимира Вел./. Такий же тризуб був на прапорі Укр.військової фльоти.

Гербом УРСР Конституцією 1919р./ст.34/ прийнято подібний до герба Російської Федерації - золотий серп і молот на червоному тлі з проміннями сонця, оточені вінком із колосків пшениці та з назвою республіки й гасла "Пролетарі всіх країн, єднайтеся!". З незначними змінами залишається гербом УРСР до сих пір.

Тризуб у період культу особи Сталіна почали називати "націоналістичним". Доходило до абсурдних ситуацій. Так, у кінці 40-х років на пл.Ринок у Львові було знято тризубець зі статуї Посейдона. Треба було понад два десятиліття, щоб з'ясувати, що в Античній Греції явища "укр.буржуазного націоналізму" не існувало. Олімпійського бога було"реабілітовано" та на укр.гербі ярлик залишається й по сьогоднішній день. Проте, слід знати, що Організація Укр.Націоналістів використовувала спеціальний знак - тризубець з мечем замість середнього зуба, що мав символізувати націоналістичний рух.

Тризуб як знак єдності України швидко набув великого поширення. Був сприйнятий по всій Україні як символ суверенності і відродження. У1920 р. був відзнакою Червоної Української Галицької Армії /ЧУГА/. Широко вживався різними укр.політичними, спортивними, молодіжними /напр. пласт мав за емблему - тризуб з лілією/ організаціями Цікаво, що певну модифікацію тризубця використовують російські монархістські кола на еміграції.

Зараз потрібно змінювати своє ставлення до національних символів, тим більше до тих, які несуть ідею відродження і розвитку. А саме таким і є національний герб України - знак Володимира Великого - тризуб.

Всі матеріали випуску підготував Андр.ГРЕЧИЛО.

На виборах до республіканських та місцевих органів влади Тов-во Лева підтримуватиме тільки тих кандидатів, які домагатимуться повернення національної символіки та гімну.
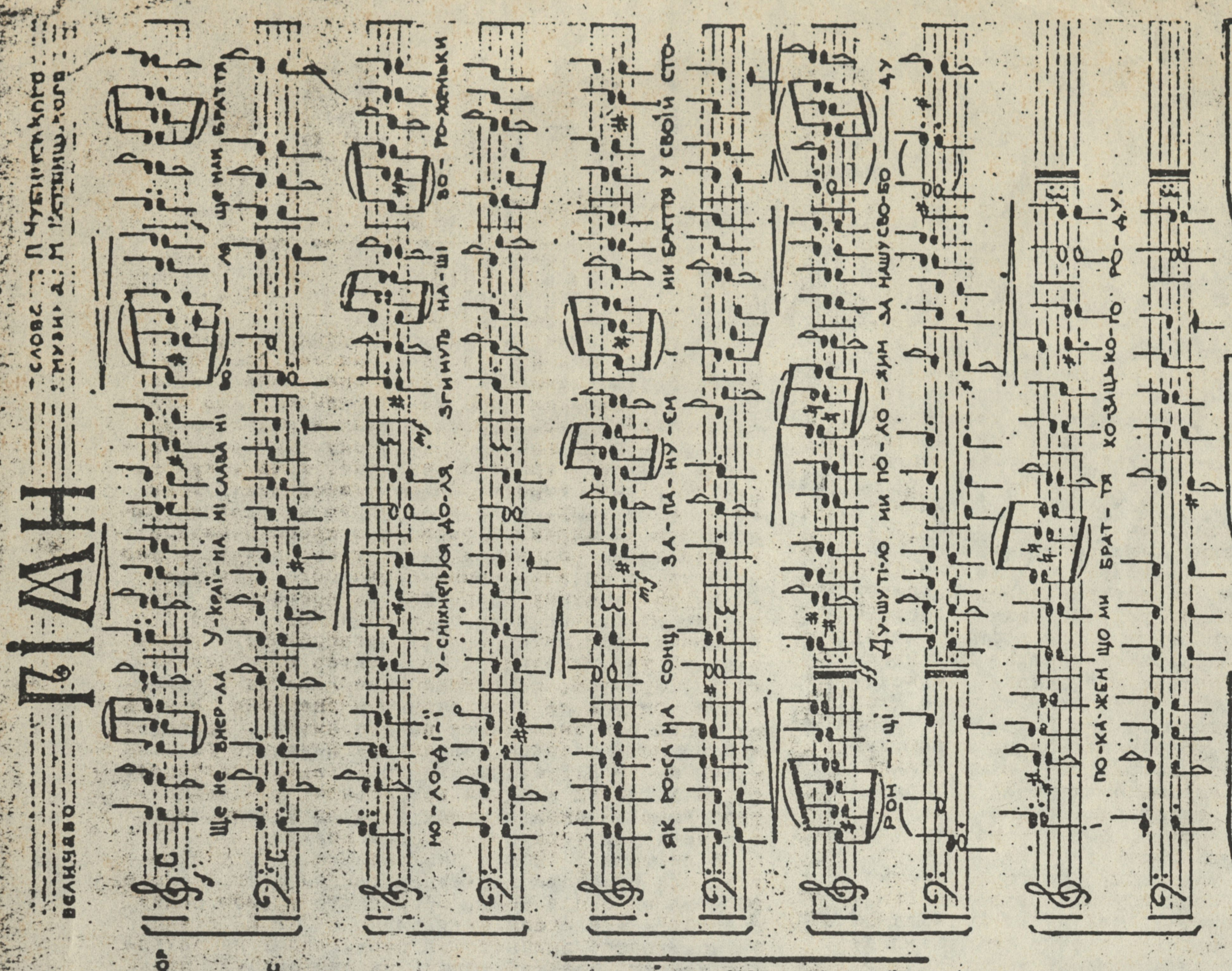
ПРАПОР УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

ВДЯЧНІ ЗА ДОПОМОГУ !!!

Українське синьо-жовте кольорове сполучення є одним з найдавніших серед сучасних прапорів. Походить воно від герба Галицько-Волинського князівства – золотого лева у синьому /блакитному/ полі, що появився у другій половині 13ст. На цей же час припадає стабілізація державних знаків /пізніших національних символів/ й у сусідніх землях –. Польщі, Чехії, Угорщині.

У 1410р. ополчення Львівської землі брало участь у звитяжній Грюнвальдській битві під синім прапором із зображенням жовтого лева, що спинається на скелю. Цей знак став гербом Руського воєводства, утвореного у 1434р./об'єднувало Львівську, Галицьку, Перемишльську, Сяніцьку, а з 16ст. і Холмську землі/. Відомі спроби "полонізувати" цей герб, змінивши колір поля на червоний /подібно – у герб Волині був доданий польський орел/, однак "руський лев" зберіг свої барви і був самобутнім знаком укр.земель аж до кін.18ст.

Після розподілу Польщі Галичина потрапила під владу Австрії. Старі синьо-жовті символи були скасовані, а для "королівства Галіції і Лодимерії" був надуманий новий герб і штандар.

У березні 1848р. в Австр.імперії вибухнула революція, яка дала поштовх й розвиткові укр.національно-визвольного руху. Синьо-жовті /за правилами вексиллології – науки про прапори – першою називається верхня барва прапора з горизонтальних смуг/ та сині з "руським левом" прапори стали символами пробудження національної свідомості, боротьби за свої соціальні й нац. права. У Львові, Дрогобичі, Стрию, Яворові та ін.містах формувались під цими знаменами загони Народної Гвардії. Кольори мали таке тлумачення: синій – "чисте небо", символ миру і злагоди, жовтий – "ясні зорі", символ просвіти і розвитку.

Не було чужим поєднання синього і жовтого і на Сх.Україні. Такі барви зустрічаються на багатьох козацьких прапорах 17–18ст. у Київському, Лубенському, Чернігівському та ін.полках. У 1717 р. для Полтавського полку було "справлено полковую хоругвъ" – блакитну з жовтим хрестом /в кінці 19ст. під впливом "козацького романтизму" виникла версія, що основним козацьким прапором був малиновий, але дослідження показали, що козаки не мали постійного прапора, а використовували різні знамена різних барв/; в жовтих жупанах та синіх шароварах були вбрані гайдамаки Ґонти тощо

Після скинення царату в Росії частина кораблів Чорноморського флоту у березні 1917р. підняла укр.прапори. У березні 1918р. Центральною Радою жовтий та блакитний кольори прийняті держ барвами УНР. В листопаді 1918р. почалась національно-визвольна боротьба на Зах.Україні. Тимчасовий основний закон, ухвалений у Львові Укр. Нац.Радою, проголосив держ. прапором ЗУНР синьо жовтий /тобто верхня частина – синя/. Такий же порядок кольорів передбачався і у проекті конституції УНР 1920р. Появилось і нове тлумачення барв: синє /блакитне/ – чисте небо, символ миру; жовте – пшеничний лан, символ багатства Укр.землі, символ праці.

1939р. Закон Число 1 Першого сейму Карпатської України /після розпаду Чехословацької республіки/ проголосив держ.прапором КУ синьо-жовтий. У післявоєнний період таке поєднання й було прийняте всіма українцями в еміграції.

В УРСР держ.прапором конституція 1919р. проголосила червоний стяг з золотою абревіатурою. У 1949р. назву республіки знято й додано знизу лазуреву смугу, мовляв, під лазуровими прапорами укр.народ боровся у нац.-визв. війні під проводом Хмельницького /про це див.вище/. Національні прапори народів СРСР піддавалися сталіністами усілякому шельмуванню. Ці ярлики дожили й до наших днів.

На думку декого укр.символіка "остаточно дискредитована тим, що фігурувала на нашивках бандерівських бойовиків". Якщо цю думку розвинути, то виникне питання: чи не дискредитоване сталіністами червоне знамено, чи не спрофановане воно роками застою?

Чи не краще не приписувати символам вигаданих ознак, не навішувати фальшивих ярликів?

Український синьо-жовтий нац. прапор створений самим народом, у ньому втілені віковічні прагнення нашого народу до миру й оспівана праця та краса рідної землі.